

GUTENBERG

Suomen Kirjaltajaliiton äänenkannattaja

• N:o 7 •

Finska Typograförbundets organ

Heinäkuu 1 Juli	Tilaushinta — Prenumerationspris Koko vuosikerta — Helt år . . . . . 3 m. Irtonaisnumero — Lösnummer à 30 p.	Toimitus — Redaktion J. Höglund V. Forsström Vastaava — Ansvarig	Ilmoitushinta — Annonspris Petiiti-riviltä . . . . . } Per petitrad . . . . . } 25 p.	5:s vuosikerta 1897 5:te årgången
-----------------------	--	--	---	---

Suomen Kirjaltajaliitto. Finska Typograförbundet.

Tiedonantaja Liittohallitukselta:

Kuopion osasto on liittoasiamieheksi valinnut herra *Wilhelm Krögerin*.

Esiintulleesta syystä ilmoitetaan että postimaksut kirjeistä, jotka lähetetään Liittohallitukselle, ovat suoritettavat osaston varoista.

Liittohallitus.

Förbundsstyrelsens meddelanden:

Kuopio *afdelning* har utsett hr *Wilhelm Kröger* till förbundsombudsman.

Af förekommen anledning meddelas att postportot för bref till Förbundsstyrelsen bör erläggas ur resp. *afdelnings* medel.

Förbundsstyrelsen.

Ilmoitettuja jäseniä. Anmälda medlemmar.

Helsingin osastosta: — *Från Helsingfors afdelning*: Henriksson, Adolf Hjalmar, latojaopp., sät-tarelev, 7/4 79. — Löfman, Arthur, latoja, sät-tare, 12/4 75. — Grefveberg, Karl A., latoja, sät-tare, 28/5 75.

Tampereen osastosta: — *Från Tammerfors afdelning*: Nordberg, Elin, latojatar, sät-tarinna, 20/11 76. — Silman, Hilda, latojatar, sät-tarinna, 4/4 78*).

Porvoon osastosta: — *Från Borgå afdelning*: Kortman, Otto Wilhelm, latoja, sät-tare, 23/6 74.

Kuopion osastosta: — *Från Kuopio afdelning*: Hämäläinen, August Wille, sät-tare, latoja, 21/1 79.

Yhtyneitä jäseniä. Inträdande medlemmar.

Kuopion osastosta: — *Från Kuopio afdelning*: 550. Lyytikäinen, Lauri Fredrik.

Turun osastosta: — *Från Åbo afdelning*. 551. Salminen, Johan Adolf. — 552. Wainio, Johan Emil. — 553. Wahl, Johan Alfred. — 554. Marjanen, Oskar Robert. — 555. Laaksonen, Johan Ferdinand. — 556. Ahman, John Josef. — 557. Michelson, August Wilhelm. — 558. Lindén, Gustaf Felix. — 559. Ahlgren, John Alfred. — 560. Filén, Thure Albert. — 561. Hacklin, Gustaf Adolf. — 562. Wirén, Erik Axel. — 563. Grönroos, Ossian Julius. — 564. Ahlgren, Anton Henrik. — 565. Skogman, John Henrik Sigfrid. — 566. Backström, Karl August. — 567. Siilinen, Fredrik Ferdinand. — 568. Henriksson, Uno Emil. — 569. Wahlström, Karl Väinö. — 570. Andersson, Johan Hjalmar. — 571. Hertz, Valter Ferdinand. — 572. Ek, Mikael. — 573. Enke, Johann Friedrich Wilhelm. — 574. Nässling, John Arthur. — 575. Appelgren, Karl Oskar. — 576. Hidström, Johan Ernst. — 577. Appelgren, Frans Wilhelm. — 578. Nyholm, Gustaf Emil. — 579. Aho, Kustaa Oskari. — 580. Wanne, Antti Antero. — 581. Heinonen, Werner. — 582. Lumme, Kaarle Emil. — 583. Molodkin, Mikael Feodorovitsch. — 584. Jänne, Juho Fredrik. — 585. Kanervo, Kaarlo Aukusti. — 586. Salenius, Karl Waldemar. — 587. Johnson, Johan Wilhelm. — 588. Henriksson, Hjalmar Ludvik. — 589. Alkio, Aksel Ferdinand. — 590. Hellsten, Karl Henrik.

Tampereen osastosta: — *Från Tammerfors afdelning*: 591. Nordberg, Elin. — 592. Silman, Hilda.

Muuttaneita jäseniä. — Afflyttade medlemmar.

Helsingin osastosta: — *Från Helsingfors afdelning*: 6. Mattsson, K. F., Tampereelle, till Tammerfors.

*) Jälvät ertehdykkestä pois viime numerosta. — Blefvo af misstag oinförda i föreg. nummer.

Eronneita jäseniä. — Utgående medlemmar.

Helsingin osastosta: — *Från Helsingfors afdelning*: 235. Sittkoff, N. — 236. Tschereda, N. — 242. Nordberg, G. — 256. Jakobsson, J. — 240. Nyström, K. — 245. Luther, M., ovat ilmoittaneet eroavansa Liitosta, syystä että eivät tahdo kuulua paikallisyhdistykseen, hafva anmält att de önska utgå från Förbundet emedan de ej vilja tillhöra T. Förening. — 252. Brinkman, A. — 371. Bierberg, E. — 254. Hellström, A. — 253. Beyer, O. — 370. Heineman, J. — 251. Björkell, J., koska sairasaapurahastoa ei ole perustettu, emedan ingen sjukhjelpskassa kommit till stånd.

Kesämatkoilta.

I.

(Kirje tuttavilleni Helsinkiin).

Oulu, kesäkuulla 1897.

Suunnattuani kesälomamatkani tänne Pohjo-laan, valoisain ja ihanain kesäöiden seutuihin, ker-ron teille lyhyesti havannoistani ja tiedusteluista-ni kirjaltajain yhteispyrinnöistä ja olosuhteista Oulussa.

Jokainen teistä tuntee jo entuudestaan tä-män kaupungin perinhuonot kirjapaino-olot, joten kajoaminen niihin ikävyyttäisi teitä ja saattaisi vaan ikävyyksiä, josta syystä en tahdo niihin sen syvemmin koskettaa, kuin lausumalla, että ne ovat aivan entisellä vanhoillisella kannallaan.

Hyväni ja kiitettävänä puolena voin kuiten-kin mainita kirjapainojen latoma- ja painohuoneitten tilavuuden ja tarpeellisen ilman puh-tauden, joka, etenkin viimeainittu, on aivan välttämätöntä niitten lukuisain nuorten oppilas-ten takia, jotka painoissa työskentelevät.

Moitittavana ja häpeällisenä puolena pistää esiin sanomalehdistö, puhumattakaan aksidensi-töistä. Katsellessa kaupungin eri lehtiä, tuleesiin selvään käsitteeseen, että sanomalehtipajassa työskentelee nuorta väkeä. Sanomattakin oival-taa mitä tämmöisestä sekamelskasta hiukankin kehittyneet ammattimies sanoisi, jos näkisi sano-malehden, jonka suorissa riveissä tulee näkyviin lukemattomia, aivan naurettavia jo ensimmäisiä opinalkeissa huomioonotettavia latousvirheitä.

Mutta tähän on aivan ymmärrettävää ja luonnollista jo siitäkin syystä, että täällä ole- vissa kirjapainoissa löytyy sellaisia johtajiakin, jotka eivät ole paljoa muuta nähneet kuin oman työhuoneensa seinillä sanat: "*Tupakanpolto on täällä kielletty!*" Eikä siinä vielä kaikki. Onhan täällä muuankin johtajan tapainen, joka ei esim. osaa — niin, mitä hän ei osaa, sen te tiedätte sanomattainkin — muuta kuin huutaa. Ja huu-taahan jokainen osaa, mutta itse tehdä, se on tykkäänään toinen asia. Ei tarvitse sen parem-paa koetta, kun antaa haan käteen ja kym-menkunta riviä käsikirjoitusta eteen, — ei enem-pää, se olisi jo liika koreilemista — ja sit-ten seisomaan kastin ääreen. Mitä sanoisitte, tuttavani hyvät, jos näkisitte tämmöisen näytel-män: mies seisoo kastin ääressä, käy päälle kuin hännätön pessi, ja kuitenkin hän seisoi siinä kuin aapiskukko vehnäpussi kainalossa, saamatta niin jälkeäkään. Kokeen lopputulos voi jäädä arvoitukseksi.

Tuttavani hyvät! Jokainen teistä tuntee siksi paljo maaseutuoloja, että olette kanssani yhtä-mieltä ylläolevassa, joka, jos kohta se ehkä olisi-kin liiallinen, on omiaan tuomaan esille sitä suurta vajanaisuutta ja huolettomuutta, mikä oppilaan

opetukselle maaseudulla yleensä pannaan. Sa-noin yleensä, syystä että samallaista löytyy myöskin muualla ei yksistään täällä. Katselkoon jokin teistä esim. Tampereen, Hämeenlinnan tai Jyväskylän lehtiä, niin mitä sanotte niistä.

Tulokset huolettomuudesta ovat täälläkin aivan jokapäiväisiä. Faktorien asia olisi opastaa oppi-laita ajoissa työn kunnolliseen tekoon, joka oppi-laille itsellekin on tulevaisuudessa välttämätöntä. Vanhempana, uuden johtajan alla työskennellen, on niitä enää mahdoton poistaa, eivätkä toisek-seen saa tulla kysymykseenkään.

*

Pitkien yritysten ja ponnistusten jälkeen ovat kirjaltajat täälläkin saaneet oman yhdyssiteen, klubin toimeen, joka hiljaisuudessa työskentelee Liittomme asiain kulussa. Laimeata, kuten teillä-kin siellä Helsingissä, on osanotto klubin kokouk-siin; onpa henkilöitä — niin sanottiin —, jotka eivät kertaakaan vielä ole kunnioittaneet klubia ja sen kokouksia muulla kuin poissa olollaan. On taas paljo sellaisia jäseniä, jotka ovat etu-kynnässä toiminnassa muissa yhdistyksissä, joten aikaa ei riitä omien etujen valvomiseen lainkaan. Tätä tapaa ei voi juuri moittaa, mutta kuitenkin tahtoisiin muistuttaa jokaiselle näitä sanoja: *omat käyttävät ovat ensiksi lakaistavat*. Aikaa, jos riittävästi on, sitten voi — ja on soveliaastakin — ottaa toimekseen lähimmäisten, kansaveljien, edun ajamisen.

Ne jäsenet taas, jotka ovat asian tärkeyden oivaltaneet, ja niihin kai huolettomimmat niin uskollisesti luottavatkin, saavat yksinään olla puuhassa. Toivomuksena sopii mainita että kaikki kirjaltajat täällä tulisivat virkeiksi, eivätkä liian luottaisi toinen toiseensa. Sillä liika siellä, liika täällä ei sovellu mihinkään. Tasapaino on aina paras ja sovinnollinen.

*

Ei ole täällä kirjaltajilla likimainkaan sen-kään vertaa toivoa saada nauttia viikko tai pari kesälomaa kuin teillä, tuttavani, siellä Helsingissä. Sitä ainakin todistaa täkäl. isäntien hyl-käämä pyyntö, jonka kirjaltajaklubi on tehnyt siinä tarkoituksessa, että isännät myöntäisivät jokaiselle taiturille kahden viikon loman puolella palkalla.

Uhkarohkea mielestäni tämä pyyntö on ollut-kin. Se käy jo liikanaisuuteen ja pian tulisi aivan tavaksi, että työmiehet alkaisivat ja saisivat nauttia kesälomaa. Tämmöiseen eivät Oulun kir-japainojen isännät koskaan ole tottuneet. Se on heille yhtä outoa ja tuskallista, kuin jos heidän pitäisi maksaa työmiehilleen kunnollinen palkka. Mutta siitä he pitävät yhtä paljon kuin ryssä „vot-kista“, jos työtä tekee 50 m:kasta kuukaudessa ja ehkä enemmän, jos ei sitäkään käy perimässä.

Epäiltävää lienee minusta sekin, että tokko täkäl. isännät suostuisivat siihenkään, että lope-tuttaisivat työn painoissa klo 7 illalla, sen sijaan kuin nyt tehdään aina 8:saan saakka, eli aamu 7:stä iltä 8:aan 2:den tunnin päivällisajalla; lauan-taisin, mutta ei juhlapäiväinaattoina — ne kun ei täällä kuulu olevankaan mitään sunnuntain-aattoja — lopetetaan työ klo 7.

Tästä näette, miten paljo aikaansa jälessä Oulu on tässäkin suhteessa monesta muusta Suo-men kaupungista. Muualla, mikäli tiedän, lope-tetaan työ säännöllisesti ympäri vuoden klo 7, paitsi lauantai- ja juhlapäiväin edellisinä päivinä klo 6.

Ei olisi pahitteeksi, jos ne monet lapsukaiset, jotka työskentelevät 11 tuntia päivässä sellaisessa toimessa kuin meikäläisten tulee, saisivat tyytyä 10:n tuntiseen päivään. Kyllä heillä on aikaa, jos ikää vaan riittää, tehdä työtä tarpeekseen siinäkin ajassa. Ja siksoisekseen latojat kyllä yleensä vähemmälläkin rimpulemisella ehtivät päästä hautaan, ettei niiltä ainakaan oppiajalla, jos oppilas kohta onkin täyttänyt lain mukaisen iän ja voi niin muodojn toimittaa aikaiseen velvollisuuksia, liikoja vaadita ja saateta nuorukaisena ennen aikaiseen kuolemaan. Eikä ole miksiäkään pahennukseksi taitureillekaan tämä yhden tunnin lyhennysaika. Yhtä virkistävää on se kaikillekin.

Tämän kysymyksen aijon esittää keskustelun-alaiseksi täkäl. kirjaltajaklubille. Ja luullakseni he eivät syrjäytä kysymystä.

*

Lopuksi tahdon esittää teille erään uuden tariffijärjestelmän, jonka on ottanut käytäntöön Oulun vanhimman kirjapainon isäntä. „Tariffi“ on näette semmoinen, että kun työtä käy jokin kysymässä, jota useinkin on saatavana, isäntä sanoo, kun palkasta tulee kysymys, että palkkaa saatte 1 mkan päivältä, talon ruoka ja asunto.

Tämä ehkä olisi hyväkin tulolähde täkäl. isännille, jos sitä isomman liikkeen harjoittajat rupeisivat käyttämään. Ja vielä terottavampi, jos tekisivät samoin, kuten „tariffin“ keksijä kuuluu tehneen, että on vetänyt sunnuntaipäivän ruuasta 1 m. 25 p. itselleen, koska sunnuntaina ei tehdä mitään muuta kuin — syödään.

En ole koskaan sattunut kuulemaan, että muulla olisi ollut edes kukaan puuhassakaan laatia moisen „tariffin“ suuntaista ehdotusta. Mutta tämä seutu onkin kokonaan erillinen kuin monet muut maassamme. Täällä esim. painojen-omistajat ovat varakkaita kaikki järkiään, ja isännät omistavat myös ne sanomalehdet, jotka ajavat *työväenasiaa*. Ja siitä te, ystäväni ja tuttavani hyvät, arvaatte, että tämä Oulu on hiukan kummallisempi muita paikkakuntia. Tavallinen ulkotyömies voi täällä ansaita enemmän kuin latojat. Mutta tässäkin on oma eroituksensa. Ulkotyömies, verrattuna latojaan, tarvitsee enemmän — vaatteita ja ruokaa. — Eroitus, niinkuin näette, on suuri, vaan sille ei mitään mahda.

Terve teille toistaiseksi!

J. H—d.

Hufvudstadsbladet och tariffen.

Det händer icke sällan, att när en arbetsgivarare plötsligt vill börja göra inbesparingar i sin affärs utgifter, han vänligen då utan vidare griper i arbetarnes löneförhållanden, oaktadt på samma ställe kan finnas en mängd onyttiga, högt aflönade personer, hvilkas sysselsättning ofta är att endast åstadkomma oenighet mellan arbetsgivararen och arbetarne och på hvilka sparsamhetsifvern i främsta rummet bordt riktas.

Till ofvanstående reflexion kommer man ovilkorligen vid betraktandet af orsakerna till den tvist, som nyligen uppstod å Hufvudstadsbladets nya tryckeri, hvarest vägrades att betala den förhöjning af 40% för sättning af morgontidningar, hvarom nu gällande och af samtliga boktryckeri-ägare i Helsingfors utarbetade tariffen bestämmelser. Att denna nedsättning omöjlig kunde gillas af arbetarne var själfallet, hvarför de, efter resultatlösa underhandlingar med sin principal, beslöto lämna saken till föreningen, för att densamma skulle vidtaga de åtgärder som ansågs vara nödiga. Att de handlade sålunda var icke allenast rätt, utan äfven deras plikt, ty om denna nedsättning af tariffen värkligen skulle lyckats, hvem svarar för att icke samma exempel kunnat följas å andra morgontidningar.

I senaste nummer af Gut. redogjordes för det extra möte som blef sammankalladt i anledning af denna till föreningen och förbundet af H:bls sättnare hänskjutna fråga. Saken lämnades af föreningen såsom ur referatet framgår, till för-

bundet, åt hvilken uppdrogs att handla såsom den ansåg vara lämpligast.

Förbundsstyrelsen ansåg dock, att det först var afdelningens skyldighet att genom underhandling så vidt möjligt arrangera denna lönetransaktion samt sedan om det icke lyckades, hänskjuta den till förbundsstyrelsen. Äfven ansågs frågan icke vara tillräckligt utredd och remitterades densamma därför tillbaka till afdelningen.

På grund häraf sammankallade bestyrelsen H:bls sättnare för att erhålla noggranna uppgifter. Härvid upprepade de hufvudsakligast detsamma som vid föreningens extra möte samt förklarade sig icke kunna åtnöjas med den reducering i nattprocenten, som vidtagits på detta tryckeri samt yttrade att de icke genom underhandlingar kunnat enas i denna sak.

Bestyrelsen beslöt nu sända en skrivelse till H:bls principal hvari frågades om H:bl. ville följa den fastställda tariffen. Äfven påpekades de följder en vägran kan framkalla samt anhölls fördesammast ett bestämdt svar på denna skrivelse.

Någon svarskrivelse har ännu icke inkommit till föreningen och kommer häller knappast framdeles af orsak som nog är lätt att förstå. Men redan dagen efter det skrivelsen från föreningen afgått, meddelades genom ombrytarna af tidningen åt sättnarne, att tariffen komme att följas, men att den lättad som hittills medgifvits vid nattarbetet skulle indragas.

Att saken skulle få denna vändning var klart på förhand. Men man kan icke annat än förvåna sig öfver det handlingssätt H:bl. maktägande låtit komma sig till del.

På väggarna i tryckerierna hänga nog utdrag ur näringslagen om arbetarnes skyldigheter m. m., men manne icke paragrafen om 14 dagars uppsägning i dessa utdrag gällor äfven för H:bls ägare. Om principalen tror sig ha rätt att helt plötsligt uppsäga en öfverenskommen löneberäkning, så skulle sättnarne äfven med samma rätt kunnat upphöra med arbetet lika plötsligt. Men ifall så skulle skett, är det helt säkert, att ett sådant förfarande från arbetarnes sida, hade fått ett efterspel vid domstolen, såsom också förut hänt.

Beslutet om upphäfvande af den lättad, som hittills medgifvits H:bls sättnare, genom delningen af arbetarne i tvänne delar, hvilka turvis arbetade två veckor vid dagarbete och lika lång tid vid nattarbete, är förestafvad af en ganska simpel hämdlystnad och kan anses som tacken för ansträngningarna under senaste landtdag. Man vore frästad antaga, att firman funnit det fördelaktigare, i stället för nöjda arbetare hafva en mängd missnöjda.

Liiton alalta. Från förbundsområdet.

— *Kirjaltajain yhdistyksen* kuukauskokouksessa lauantaina 12 p:nä Kesäk. ilmoitettiin toimikunnan tiedonannoissa että hrat H. Marjamaa ja J. Höglund olivat yhdistykselle lahjoittaneet Z. Topeliuksen medaljongin, josta lausuttiin kiitokset.

Vanhuusrahaoston hoitokomiteaan valittiin hrat J. Sigell, F. Saastamoinen ja C. A. Bernström.

Rakennusrahaoston uudelleen järjestämistä varten, sittenkuin asiasta ensin oli keskusteltu, valittiin 5-henkinen komitea, johon jäseniksi tulivat hrat H. J. Forsström, V. Blomqvist, J. Sigell, K. Skogster ja O. Lindstedt sekä heille varamiehiksi hrat J. A. Snell ja A. Karjalainen.

Vilkkaan keskustelun perästä päätettiin satunnaisten menojen rahasto hävittää luovuttamalla siitä kirjaltajaliiton vararahaston 100 mk. ja jakaa loput yhdistyksen eri rahastoihin.

Leipzigin näyttelyssä käyntiä varten päätettiin antaa 150 mkn matkaraha yhdistyksen stipendirahestosta.

— *Vid Typografernes förens i H:fors* ajournerade månadmöte lördagen den 12 juni meddelades af bestyrelsen att föreningen som gäfva af hrr H. Marjamaa och J. Höglund fått

emottaga en medaljong af Z. Topelius, för hvilken gäfva uttalades föreningens tacksamhet.

Till komitén för handhavande af invalidfondens vård valdes hrr J. Sigell, F. Saastamoinen och C. A. Bernström.

För byggnadsfondens omorganisation valdes en 5-mannakomité, till hvilken utsågs hrr H. J. Forsström, V. Blomqvist, J. Sigell, K. Skogster och O. Lindstedt samt till suppleanter hrr J. A. Snell och A. Karjalainen.

Efter en liflig diskussion beslöts att afskaffa tillfälliga utgiftsfonden, hvars medel delades sålunda att typografförbundets reservfond erhö 100 mark och resten föreningens skilda fonder.

För att besöka Leipziger-utställningen beslöts ur stipendiefonden anslå ett resebidrag å 150 mark, att ansökas inom utgången af juni månad.

— *Turun Kirjainpainaajain yhdistys* päätti kokouksessaan Kesäk. 27 p:nä hyljätä vanhat sääntönsä ja Heinäk. 1 p:nä panna käytäntöön Turun Liitto-osaston säännöt. Osaston puheenjohtajaksi valittiin hra K. Fr. Hagman. Toimikuntaan hrat F. Lindén, M. Molodkin, O. Marjanen, M. Ek, W. Heinonen ja J. A. Salminen sekä varajäseniksi O. Aho ja Haggrén. — Tilintarkastajiksi hrat Fr. Appelgren, J. Ahlgren ja J. Hidström sekä varajäseniksi W. Hertz ja K. Appelgren. — Huvitoimikuntaan tulivat hrat Hertz, Lindén, Molodkin, Hurme, Salminen, Haggren, J. ja A. Ahlgren.

Uutisia. Notiser.

Johan Fredrik Sundström.

Förre faktorn *Johan Fredrik Sundström* afled i Åbo den 28 Juni, efter långvarigt lidande, i den för typografer ovanligt höga åldern af 85 år.

Född i Åbo år 1812 kom han vid 15 års ålder i tjänst vid K. L. Hjelts boktryckeri, där han genom flit och omtanke förstod att tillvinna sig sin principals aktning och förtroende. Då boktryckeriet genom köp år 1850 öfvergick först till J. W. Lilja och därefter till firman G. W. Wilén & C:o, kvarblef S. på sin plats vid officinen, vid hvilken han ifrån att hafva börjat som springgosse, genomgick alla arbetaregrader, tills han där slutligen erhö 1 faktorns ansvarsfulla post. Trägen och plikttrögen i sitt arbete blef han sedermera delägare i affären. Den 19 maj 1877 kunde han fira sitt 50 års jubileum i boktryckeriets tjänst, vid hvilket tillfälle han varmt hyllades af tjänstekamrater och vänner. Efter denna tid började han lida af en svår ögonsjukdom, som småningom urartade till fullständig blindhet, hvilken tvang honom i december 1880 att taga afsked från sin tjänst. Oaktadt det sorgliga öde, som drabbade honom genom synens förlust, bibehöll dock åldringen sitt glada och lifliga lynne till det sista, kärleksfullt omhulad och vårdad af nära anhöriga.

Han sörjes närmast af dotter, svärmor och svärdotter samt talrika barnbarn.

— *Dödsfall.* Den 6 dennes afled härstädes typografen *Gustaf Emil Henriksson* i en ålder af 30 år. H. var utlärare å Finska Litt.sällsk:s tryckeri.

Å Maria sjukhus afled den 10 dennes fru *Amalia Vilhelmina Lindström*, enka efter framlidne Johan Erik Lindström, som för tre decennier sedan anställdes som underfaktor vid Finska Litteratursällskapet:s tryckeri.

— *Hedersgäfva.* Maskinmästaren vid Helsingfors Centraltryckeri *E. Nordling*, som 25 år varit anställd vid samma tryckeri, mottog den 31 maj af personalen vid detsamma ett dyrbart silverskrift med inskriptionen: „Edvard Nordling 18³/₅ 72—18¹/₅ 97, af Helsingfors Centraltryckeris personal“.

Med anledning af att hr Nordling den 15 juni fylde sitt 50 årvaraf honom för vänner och arbetskamraterna vid tryckeriet en kollation anordnad å Kajsaniemi. Vid samma tillfälle upplästes en hälsningsskrivelse till hr N. från typ. rör. härstädes.

— **Hedrad arbetare.** Tryckeriarbetaren Viktor Carlander hade den 25 dennes varit i 25 års tid anställd uti boktryckerifirman J. C. Frenckell & Sons tjänst härstädes. Med anledning häraf hade firmans personal senaste lördags afton inbjudit hr C. till en kollation å Kajaniemi. I chefens frånvaro från orten hölls talet till hedersgästen af faktorn å tryckeriet, hr Emil Forsström, hvilken därjämte på firmans vägnar till hr Carlander öfverräckte ett guldur med inskriften:

V. Carlander. Minne från J. C. Frenckell & Sons boktryckeri d. 25/6 1872—25/6 1897.

— **Tillfälliga utgiftsfonden.** Då mängden yttrat sin förvåning, ja till och med sin förargelse, öfver denna kassas öde är det kanske anledning att yttra några ord härvidlag:

Tillfälliga utgiftsfonden grundades för något år sedan af Typ. fören. i H:fors med det hufvudsakliga syfte, att typograferne vid uppkommande tvistigheter om sättningstarens bestämmelser, upprätthållande af densamma samt i allmänhet vid bevakande af typografernes intressen, ha medel till hands och för att icke vid sådana tillfällen behöfva stå med toma händer. Men numera då inom Förbundet stiftats en reservfond, med enahanda ändamål, ansågs att den nuvarande fonden icke längre vore af nöden och skulle därför endast onödigtvis betunga medlemmarne, isynnerhet när det redan afgår en bestämd procent från förbundsafgiften till ofvannämnda fond. På grund häraf beslöt mötet enhälligt att indraga denna fond samt dela de i densamma befintliga medlen sålunda att största delen skulle tillfalla H:fors Typ. Fören., enär medlen hopsamlats endast af H:fors typografer samt därför att H:fors förening, genom allehanda äfven landsorten omfattande åtgöranden, som t. ex. Förbundets stiftande, genom de förluster Gut. under årens lopp åsamkat föreningen m. m., kommit i ekonomiskt afseende på skral grund. Men iföljd af att vid mötet anmärkts, att landsorten möjligen komme att skänka sina tillfälliga utgiftsfonder till Förb. reservfond ansåg mötet sig böra anslå 100 mark till densamma i hopp om, att äfven landsorten gör likaledes.

— **Herr Mattsson** som hittills varit underfaktor på Frenckell & Sons tryckeri, har aflyttat från orten till Tammerfors hvarest han erhållit faktorsplats å Majlund & Lyttinens tryckeri.

— **Utlärda.** Johanneaftonen förklarades följande å V. Pettersson & Cos tryckeri anställda sättare-elever för utlärda: *Josefina Andåla, Alina Nyman, Dagmar Lindström* och *Aurora Nybäck* samt den 1 Juli på Finska Litt. Sällsk. tr. sättare-eleven *Hanna Vidlund*.

— **Snyggt.** Följande herrar, alla från Tilgmanns tryckeri ha anmält sig vilja afgå från förbundet: N. Sittkoff, N. Tschereda, G. Nordberg, J. Jakobsson, K. Nyström och M. Luther emedan *de icke vilja tillhöra föreningen*, A. Brinkman E. Bierberg, A. Hellström, O. Beyer, J. Heinemann och J. Björkell af orsak att *ingen sjukassa kommit till stånd*.

Såsom af namnen framgår äro en hop invandrade från „das grosse Vaterland“. På grund af detta deras handlingssätt kan man tryggt antaga att de tillhöra den klass af individer som i sitt hemland karaktäriseras med namnet „schuster“.

Skälen för detta utträde en corps äro för barnsliga, att man ej skulle kunna genomskåda densamma samt vittnar om en kortsynthet som man knappast kunnat vänta. Förmodligen skall den afgift som hittills betalats till förbundet af dem, härefter användas till stöfvellappning.

— **Missbrukad sommarsemester.** Å ett tryckeri i staden hvarest firman varit så tillmötesgående att den gifvit sina arbetare ända till en half månad fritt med full lön finnes en person som, medan han begagnar sig af denna förmån, icke för att stärka och samla nya krafter, ställt sig i stället för en annan sättare på nattarbete. En sådan skändlighet, hvilken rent ut sagdt icke är annat än *tjufveri*, borde på inga vilkor tolereras af den öfriga personalen, ännu mindre då det ingalunda sker af nödvång utan endast af girighet.

— **„Ljus, varm och treflig lokal“.** En korrespondent till Svenska Österbotten meddelar, att för det nya tryckeriet i Kristinestad „lokal blifvit hyrd för 5 år framåt i tullförvaltar W. Enqvists vedlider och magasin. Ljus, varm och treflig lokal“.

— **Matkaraheja** Suomen Teollisuushallitukseta Tukholman näyttelyssä käyntiä varten ovat seuraavat grafillisella alalla työskentelevät henkilöt saaneet: alafaktori K. Mandelin Helsingissä, kirjaltaja A. Forstén Porvoossa, puunpiirtäjä V. R. Nordlund Turussa ja kirjansitoja F. Österman Kuopiossa. Yksi matkaraheista on 100 m:kan suuruinen, muut 125 m:kkaa.

— **25 vuotta kirjaltajana** täytti tämän kesäk. 2 p:nä U. Suomettaren taittaja J. A. Snell. Muistopäivän aamuna antoivat lähimmät työtoverit, mainitun lehden latojat, hänelle lahjaksi Elias Lönnroonin kipsisen rintakuvan jalustoineen. — Koko tuon pitkän ajan (2½ kuukautista Ruotsin matkaa lukuunottamatta) on hra S. kuulunut Suom. Kirj. Seuran kirjapainon työväestöön. Tämän johdosta lahjoitti maisteri V. Löfgrén erittäin sydämellisin sanoin hänelle kirjapainoyhtiön puolesta huviretkellä Seurasaarella 2:na helluntaipäivänä kultakellon samallaisine perineen. Kellon kuoreen oli piirretty: J. A. Snell. Muistoksi Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainolta 1872—1897. — Myöskin Kirjapainajain yhdistyksen toimikunta muisti hra S:ää, lähettämällä hänelle onnittelekirjoituksen.

— **Huviretken Seurasaarelle** toimeenpani työväestölleen 2:na helluntaipäivänä Suom. Kirj. Seuran kirjapaino-osakeyhtiö. Vieraksi oli kutsuttu painolaiset perheineen, noin 150 henkeä. Maisteri V. Löfgrén piti työläisille puheen, kiittäen sitä varsinkin kuluneitten valtiopäiväin aikana osottamasta utteruudesta ja täsmällisyydestä. Isännistön puolesta tarjottiin päivällinen saaren ravintolassa sekä virvoitusjuomia ja kahvia pitkän päivää ynnä palkinnot kilpailuihin, joita pidettiin useita, sekä miesten että naisten kesken.

— **Huvimatkan Helsinkiin** toimeenpani Wiipurin kirjaltajainyhdistys heluntaipäivänä höyrylaivalla Wäinämöinen. Lähtö Wiipurista tapahtui 5 p. kesäk. klo 9 i. p. ja Helsingistä palattiin maanantaina 7 p:nä klo 8 illalla. Ikävä vaan ettei mitään ilmoitusta tästä matkasta annettu Helsingin kirjaltajille, joten ei tiedetty vastaanottaa matkailijoita.

— **Kirjapainohuoneustot.** Senaatin paino tulee, Typ.bl. mukaan, sitten kuin eräs päälle- ja lisärakennus senaatintalon pohjoisella sivustalla on valmistunut, muutettavaksi tänne, jossa painolle sopiva huoneusto järjestetään.

Sanomalehti ja kirjapaino-osakeyhtiön kirjapainohuoneustoa laajennetaan parillaan. Niin on siviiliosastolle, ennen sijoitettuna piharakennuksessa, laitettu kuntoon huoneusto katurakennuksen toiseen kerrokseen, joka on suorassa yhteydessä muun painon kanssa.

Latomakoneen vaikutus käyttäjäänsä.

Inland Printer'issä, eräs amerikalainen ammattilehti, on muutamia lausuntoja niistä vaihtuneista olosuhteista sanomalehtipainoissa ja siitä työstä, jota nyt vaaditaan latomakoneen tultua yleisesti käytäntöön Amerikassa. „Ennen“, kirjoitetaan, „oli kyvykäs latoja, joka osasi tulkitä päätoimitajan taikka jonkun muun huonosti kokoon kyhätyn käsikirjoituksen ja saada ajatuksen lauseesta, joka silminnähtävästi oli käsittämätön ja vielä lisäksi puhtaan vedoksen, kunnioitettu ja arvossa pidetty mies latomahuoneessa ja suuressa määrin riippumaton. Nyt työskentelevät konelatojat, jotka yhdestä tai toisesta syystä ovat koittaneet saada 'puhtaan' vedoksen, huoMaavat tilin lopussa että tämän pyrinnön takia ovatkin taloudellisesti joutuneet tappiolle. Vaatimukset keskimääräkyvystä ovat suuria, ja nopeus on päävaatimus tuottaakseen latojalle mainetta.

Työmies keskinkertaisella kyvyllä, joka seuraa koneella kirjoitettua käsikirjoitustaan ilman sivuajatuksia, voi saavuttaa paljon paremman tuloksen kuin kyvykäs ja enemmän ajatteleva. Konelatoja on muuttunut vieläkin koneellisemmaksi kuin sanomalehden painaja. Hänellä ei ole mitään hyötyä vaikka olisi kuinkakin perehtynyt asioissa ja päivän poliittisissa tapahtumissa taikka tutustunut etevien miesten ja naisten nimiin — hänen on vaan mekaanillisesti seuraaminen koneella kirjoitettua käsikirjoitustaan ja — sillä hyvä. Joku vuosi sitten oli latoja vielä ylpeä asianhaarasta, että moni sanomalehdentoimittaja, kirjailija y. m. etevät miehet olivat aloittaneet uransa kastin ääressä ja että usea mainio kirjeenvaihtaja ja julkaisija olivat pitäneet vinkkelihä'n kourassaan ennenkuin kynää. Latomakoneitten kehitys ja käyttäminen on vaikuttanut että tämä asianlaita nykyään on ainoastaan muistona jälellä. Vaikka voisikin otaksua, että kyky niillä miehillä jotka nyt hoitavat latomakoneita, on ehkä yhtä suuri kuin käsilatojalla muutama vuosi sitten, on mahdollisuus saada tietoa tästä kyvystä ja tilaisuus voida tätä käyttää, hävinnyt latomakoneiden käytäntöönottamisella. Samassa suhteessa kuin vuodet kuluvat ja ne miehet, jotka nyt ovat vaihtaneet kastin avainpöytäan, harvenevat ja viimein kuolevat pois, tulevat vikkelät sormet, mutta ei enään terävät aivot, olemaan se päämaali johon painoissa pyritään.

Nämä päätelmät, jotka tulevat eräältä konelatojalta, ovat kylläkin mieltä masentavia, lausuu yllämainittu ammattilehti.

Londonförhållanden.

Typograferne i Storbritanniens hafva ännu icke någon hela landet omfattande centralorganisation, utan äro delade i fyra föreningar: The Typographical Association (provinskolleger i England) med hufvudsäte i Manchester; The Scottish Typographical Association, hufvudsäte i Edinburg; The Dublin Compositors Society (Irland) och The London Society of Compositors. Af dessa fyra föreningar är den sistnämnda den starkaste och i ekonomiskt afseende bäst lottade; den har för tillfället 10,500 medlemmar och äger en förmögenhet af 44,645 pd. sterling häri inbegripet ett i City of London beläget föreningshus hvars värde skattas till 15,000 pd. st. Föreningen reorganiserades 1848. Den har till uppgift att upprätthålla och förbättra löneförmånerna, understöda sina medlemmar samt reglera lärlingsförhållandena. Omkretsen för densamma väksamhet sträcker sig 15 engelska mil från Londons medelpunkt och kan man säga att föreningen mycket bidragit till förbättrande af arbetarnes lefvadsvilkor därstädes.

Den sedan 1891 bestående tariffen, som i likhet med alla tarifföfverenskommelser mellan principaler och arbetare, är fastställd på obestämd tid, bestämmer en minimislön af 38 skilling i veckan, sällan betalas som öfver. För beräkningsättare är satspriset från 7½ pence pr 1000 n. uppåt. Arbetstiden utgör 54 timmar i veckan samt är så fördelad, att arbetet kan slutas om lördag e. m. kl. 2. På de fem första dagarne arbetas det i medeltal 9½—10 timmar, om lördag 4—6 timmar och är 8½ pence pr timme antagen som norm. För öfvertid betalas de 3 första timmarne (till kl. 10) med 3½, från 10 till 12 med 4 och efter denna tid med 5 pence extra; om lördag de 3 första timmarne (från kl. 2) med 4 och därefter med 5 pence extra. För söndagsarbete beräknas 8 pence extra pr timme. Tidningarna hafva en skild tariff, och prisen äro för morgonblad från 9 och för afton- och veckblad från 8½ pence uppåt. I verktryckerier är det tillåtet att hålla en lärling på 3 konstförvandter men tidningstryckerierna få ej antaga sådana.

Föreningen gifver understöd vid arbetsbrist om den arbetslöse varit medlem 18 månader

och inträdd i föreningen före sitt 30:de år; i annat fall är han icke berättigad till understöd förrän efter 2 års medlemskap. Understödet utgör vid arbetsbrist 12 shill. i veckan under 16 veckor, vid stråjk 25 shill. i 10 veckors tid. Dessutom understöder föreningen sina medlemmar vid försäkring af arbetskläder och vinkelhakar mot brandskada, dock icke för mera än 1 pund sterling; vid utvandring, då understödet efter två års medlemskap utgör 3 pd. och stiger med åren till 15 pd. Medlem som reser till annan plats på landsorten eller fastlandet erhåller efter ett års medlemskap ett reseunderstöd af 10 shill., efter 5 års medlemskap 45 shill. Vid 55 års ålder efter 20 års medlemskap gifver föreningen ett invalidunderstöd af 4 shill. i veckan, efter 25 års 5 shill. Efter 3 års medlemskap utbetalas i begravningshjälp 4 pd. sterl. och för hvarje efterföljande år 1 pd., ända tills ett maximum af 15 pd. uppnåddt. I fall en medlems hustru dör, kan åt mannen utbetalas en tredjedel af den summa till hvilken han är berättigad, men detta förskott afdrages sedan vid hans död.

Afgifterna till föreningen har under de sista sju åren stadigt varit i stigande; 1889 utgjorde den 8 pence i veckan och är nu 1 shill., härtill kommer ännu en tryckeriafgift af 1 till 2 pence i veckan. Vid dåliga arbetskonjunkturer inomfacket förlänges understödstitiden med 6 veckor, hvar efter medlemmarne påläggas en extra afgift af 3—6 pence. Inträdesafgiften utgör 5 shill. men medlemmar af ömsesidiga föreningar äro befriade från denna afgift.

Arbetslösa medlemmar betala hela afgiften, som afdrages från understödet; sjuka och invalider betala 1 penny i veckan; de som på grund af mindre god hälsa eller annat skäl icke äro i stånd att förtjäna 20 shill. i veckan betala 3 pence, dock kan sådan lättnad i afgiften ske först efter 10 års medlemskap.

Lärotiden i London är 7 år, och kan eleven under det sista året blifva upptagen i föreningen. Elevernas löner stiga från 4—6 shill. under det första året i veckan till 21—24 shill. under det sjunde läroåret.

De kolleger, som på grund af resterande afgifter eller andra orsaker utslutas ur föreningen blifva vid återinträde pålagda en betydlig plikt.

Vapaita sanoja. Fria ord.

Onko kohtuutonta?

Eräissä maaseutukaupungissa päättivät siellä työskentelevät kirjallajat kääntyä isäntiensä puoleen, pyytämällä kesälomaa, jota ei vielä siihen asti oltu siellä nautittu, nim. sillä tavalla että olisi saatu lomaa ja edes puoli palkkaa, niinkuin muutamissa maamme kaupungeissa on jo useina kesinä annettu. Toivossa oltiin, että kyllä kaikei ne isännät täälläkin nyt sen vähäisen uhruksen tekevät työmiestensä hyväksi, vaan kuinka kävikään? — Erään enimmäin levinneen maaseutulehden kirjapainon omistaja, joka oli koonnut suuren omaisuuden lehdeksi ja kirjapainollaan, oli erittäin myöntäväinen myöntämään lomaa, kehuen, kuinka se virkistää ja on työmiehelle tarpeellinen, ja että kyllä te saatte lomaa kun hankitte sijaisen; mutta sitten tulikin tuo „kukkaro“-kysymys heti perään ja siinäpä ei tuo arv. kirjapainomistaja ollutkaan aivan samaa mieltä työmiesten kanssa. Hän sanoi olevan *peräti kohtuutonta* hänen ruveta kaksinkertaista palkkaa maksamaan, nimittäin sijaiselle ja lomalla olijalle, sekä ehdotti, että voisihan sitä loma-aikana tehdä muuta työtä, ettei joutuisi häviöön, esim. miehet tuolla alhaalla rannassa ansaitsevat kesä-aikana enemmän kuin *te täällä kirjapainossa*. Niin oli hän sanonut ja paljon muutakin siihen suuntaan, m. m. että pitäisi panna suu sakkii myöten, jotta säästyisi lomarahoja y. m. pitäen pitkän säästäväisyys-esitelmän. —

Minä puolestani pyytäisin sanoa tälle isännälle, että työmies sillä palkalla, minkä hän ja muutkin isännät siellä maksavat, ei tiedä syödäkö vai säästää sen ansion, minkä parhaalla kynsimisellään saapi kokoon. Voittoa kaiketi minun käsittääkseni tuottaa taloon jokainen työmies, sillä onhan tulot ja menot niin laskettu, ettei isäntä suinkaan häviäisi, ja tämä voitto tulee työmiehen voimien kustannuksella isännän laskuun, niin olisiko se peräti kohtuutonta, että hän antaisi osan tuosta voitosta työmiehelleen. Ei suinkaan. Se kohtuutonta on, että noin kitsaasti katsotaan ylös työmiehen vähäisiä vaatimuksia.

Kuten ylläolevasta käy selville, on työmiehelle — ainakin tässä tapauksessa — aivan tarpeellonta, että hän ollenkaan kuvitteleekaan mielessään voimistuttaa itseään kesälomalla. Ja mitä se hyödyttäisikään, jos hän olisikin painosta poissa jonkun aikaa, kun hänen kuitenkin sillä aikaa täytyisi olla rannassa jauhon, suolan, kalkin tai muun tavarannossa. Tämähän olisi siis kesälomaa! Ja samalla myös kohtuullista terveydenhoitoa. Ehkä tämä arv. isäntä on kokenut tätä, muille neuvomaansa kesälomanviettoa, ja havainnut sen ylen terveelliseksi.

Jos tässä on jo monta kummeksukseen antamaa aihetta, niin tulee vielä huomioon ottaa se seikka, että tämä arv. isäntä on harras jumalanpalvelija, käy säännöllisesti kirkossa kuulemassa papin sanoja ja elää muutoin kuten pyhäin sopii. En sano tätä sillä, että tahtoisin pahentaa hänen uskoaan, vaan ainoastaan syystä, että hänen tulisi myös uskonsa mukaan kohdella työmiehiä. — Jos otan vertauksen esim. paininkoneesta, joka vuosien kuluessa on rikkoutunut; niin — mitä tehdään sille? Korjataan ja maksetaan palkka siitä. Mutta latoja, joka tuntee itsensä heikontu-neeksi, ei mitään korjausta kaipaa; latojan täytyy aina vaan kuten ikiliikkuja, olla toimissa. Vaikka ihminen ei mikään kone ole, niin sittenkin häntä pidetään kestävämpänä.

P. P. P.

Unohduksiin jäänyt.

Kummeksimista ja yleistä mielipahaa on tälläkäläisissä sanomalehtilatojissa herättänyt se seikka, ettei valtiopäivillä ole ollut mitään puhetta sanomalehtilatojain yötyön poistamisesta. Leipuriin yötyöstä on kyllä ollut puhetta, ja ne lausunnot, mitkä asiasta on annettu, ovat olleet paikallaan ja puoltavia yötyön poistamisesta. Yhtä hyvin olisi sopinut odottaa, että arv. valtiosäädyt olisivat nostaneet kysymyksen myös sanomalehtilatojain yötyön poistamisesta kuin leipuriinkin. Ja tämän kysymyksen esittäminen olisi ehkä ollut hyvinkin helppoa, sillä istuuhun säädyissä useita, asiaa hyvin tuntevia sanomalehtimiehiä, jotka olisivat voineet pohjustaa kysymystä, valaista sen pimeitä puolia tuntemattomille ja saattaa sen kautta öisen levon itselleen ja lukemattomille muille.

Väitetään kyllä, että leipurien työaika on luetava kaikkien muiden ammattien säännöttömimmäksi. Ehkä; sitä emme voi mennä eittämään. Mutta ei sanomalehtilatojain työaikakaan ole aivan säännöllinen, etenkin nyt valtiopäiväin aikana. Jos missään niin sanomalehtipajassa on saatu kokea työajan epäsäännöllisyydestä, klo 2:sta päivällä klo 6:teen aamulla — 1:den tunnin lomaajalla — on useinkin saanut työskennellä tahottomatta, tukalan kuuman huoneen tukehduvassa ilmassa. Kuinka monta kertaa ei latoja heittäisi työtään syrjään ja lähtisi kotiin, saatuaan jo tarpeensa, jos se olisi mahdollista, mutta velvollisuus pakottaa hänet ponnistamaan viimeiset voimansa saadakseen kaikki lehteen aijutut kirjoitukset ladotuksi. Siten tyydyttää hän suuren yleisön vaatimuksia ja täyttää käskijänsä määräyksiä, mutta saattaa itselleen ennenaikaisen kuoleman.

Mitä asiaan muuten tulee, niin ei ole meidän hyvä ruveta läheimin koskettelemaan tai selvittämään sen monivaiheisia ikävyyksiä, mistä taen hyvin sen kinastelun, mikä yötyön pituu-

desta syntyi viime vuonna. Omasta ja monen muun puolesta, jotka ovat kanssamme yhtä mieltä, tahdomme lausua ikävämme siitä, että tämä kysymys on jäänyt unhotuksiin arv. valtiosäädyiltä. Muuta emme tahdo asiasta puhua.

Muutamia sanomalehtilatojia.

Kysymys Wiipurin kirjaltajain-yhdistykseltä.

Allekirjoittanutta ihmetytti suuresti, viime Gutent. ilmestyttyä, jossa oli luettavana Wiipurin Liitto-osastoon ilmoittautuneitten henkilöiden nimet, kuullessa asiantunteilta, ettei Wiipurin Sanomain kirjapainosta ollut kukaan nähnyt hyväksi Liittoon yhtyä. Tämän johdosta ja asian selvyden vuoksi pyydän hyväntahtoisesti saada kysyä sanomaltta yhdistykseltä, mikä on syynä, että Wiipurin Sanomain kirjapaino kokonaan on syrjäyttänyt Liiton?

Omasta puolestani en voi keksiä mitään seläistä syytä, joka antaisi aihetta tällaiseen vastakynnyteen. Pois hälvenee sekin ajatus, että isännistö olisi ollut esteenä, koska tunnettua on, että Wiipurin sanomat ovat luettavat niiden joukkoon, jotka suurella määrällä ajavat työväenasiaa. Tässä suhteessa ollen olisi luonnollista, että työväestön tulisi myös — jos heillä itsetuntemusta hiukanakaan on — kannattaa samaa aatetta. Epäily ehkä voi langeta sanotun painon faktoriin koska meikäläisissä löytyy vielä tavattoman paljon n. s. tervaskantoja, oikeita juurikkaita, jotka vasta kuokittuun maahan kylvävät ohdaketta vehnän asemasta, ja vaikka sekoitetaan hiukan tuomasuonaakin joukkoon kasvaa ohdakkeet sittenkin paremmin, eikä vehnä pääse ennen kasvamaan ellei maata raiskata uudelleen, s. t. s. sytytetä roihuava kaski, joka tuhkaksi polttaa tervaisimankin känsäjuurikkaan. Mutta kaskenpolto on ikävää: sauhu sokaisee silmiä eikä haisukaan ole mitä parainta, vaikka terveellistä kyllä.

J. P. H.

Kysymys asianomaiselle.

Missä viipyvät Vaasalaisten „Gutenbergin“ tilausrahat viime vuodelta, koska kaikkien silloisten tilaajien nimet ovat joutuneet rästiluetteloon, vaikka kaikki tietääkseni jo vuoden alkupuolisella tekivät suorituksensa „Gutenbergin“ silloiselle asiamiehelle hra G. A. Hällstenille.

Tilaaja.

— *Magnesia som färgstoff.* Det torde ännu vara obekant för många tryckare, att man i sådana färger, som skola användas till bättre accidenstryck, men hvilka färgers styfhet eller täckkraft man drager i tvifvelsmål, kan tillätta något bränd magnesia. Genom nämnda tillsats erhålla färgerna mera täckkraft och man lär genom detta förfaringssätt kunna förekomma ett vattenhaltigt tryck.

Satunnaisten menojen rahastoon

on Touko- ja Heinäkuulla kerääntynyt seuraavat summat allamainituista kirjapainoista:

Sentraalikirjapainossa	3: 50
Suom. Kirj. Seuran kirjap.	1: 06
Suomellisen perillisten kirjap.	1: 02
Suomettaren latojat	— 07
Nya Pressenin kirjap.	— 47
Weilin ja Göösön kirjap.	— —
Peterssonin ja Kump. kirjap.	— —
Frenckellin ja Pojan kirjap.	— —
Senaatin kirjap.	— —

Summa Smk. 6: 12

Alfred Stampell.

Helsingissä 1897.

J. Simeliuksen perillisten kirjapaino osakeyhtiö.